

ΕΡΓΑΣΙΑ
ΤΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ ΜΙΡΑΝΤΑΣ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΖΩΗ ΣΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟ

Σελίδα 70-73

ΤΑΞΗ Β' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ

Βυζαντινή Αυτοκρατορία ή Βυζάντιο ή Ανατολική Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία αναφέρεται στην αυτοκρατορία με πρωτεύουσα την Κωνσταντινούπολη η οποία ήταν κληρονόμο κράτος του γεωγραφικού χώρου της Ρωμαϊκή αυτοκρατορία με χρονικά όρια που ξεκινούν από τα εγκαίνια της Κωνσταντινούπολης στις 11 Μαΐου του 330 και φτάνουν ως την τελική της πτώση, την *άλωση* από τους Οθωμανούς Τούρκους, στις 29 Μαΐου του 1453. Τα όριά της μέσα στα εκτεταμένα χρονικά όρια ζωής άλλαξαν πολλές φορές, αλλά στη μεγαλύτερή της έκταση διοικούσε εδάφη που περιελάμβαναν την Ιταλική χερσόνησο, τα Βαλκάνια, τη Μικρά Ασία, Συρία και Παλαιστίνη, την Αίγυπτο, τη σημερινή Τυνησία καθώς και μικρό τμήμα της Ιβηρικής χερσονήσου.

Από τη Ρωμαϊκή αυτοκρατορία, γεννήθηκε το "Εκχριστιανισμένο Ρωμαϊκό κράτος της Ανατολής" με κύριο μέλημα την ανασύσταση της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας, επί της δυναστείας του Ηρακλείου μεταμορφώθηκε στην "Εξελληνισμένη αυτοκρατορία της χριστιανικής Ανατολής" και τέλος, κυρίως από το 1204 και μετά, με την κατάληψη της Κωνσταντινούπολης από τους Λατίνους, γεννήθηκε η "Ελληνική Βυζαντινή Αυτοκρατορία."

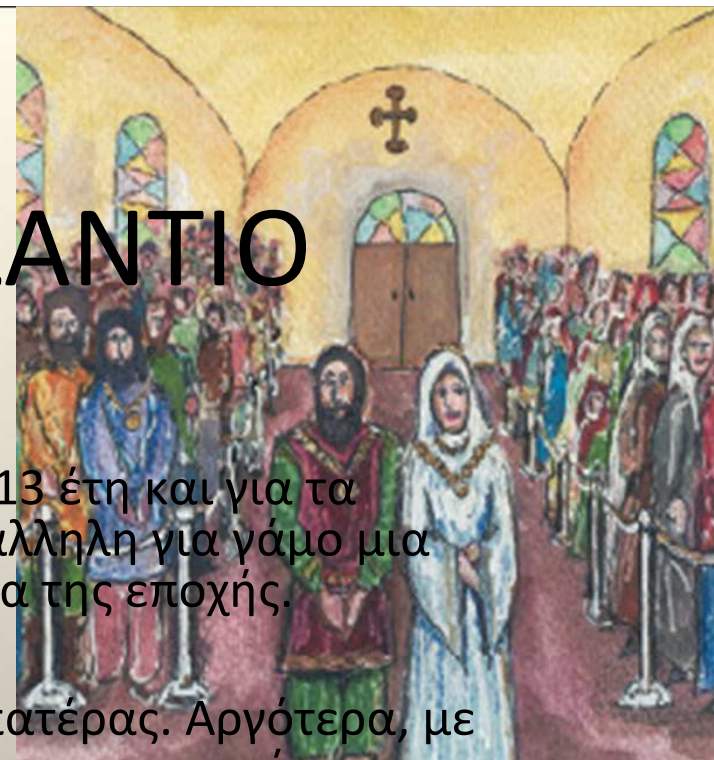
ΠΕΡΙΟΔΟΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑΣ

- Πρωτοβυζαντινή περίοδος
- Μεσοβυζαντινή περίοδος
- Υστεροβυζαντινή περίοδος

2. Υπαίθρια αγορά σε συνοικία της Πόλης

Ο ΓΑΜΟΣ ΣΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟ

Η ηλικία γάμου για τα κορίτσια ήταν τα 12 ή 13 έτη και για τα αγόρια τα 14 ή 15. Η αιτία που κρινόταν κατάλληλη για γάμο μια τόσο μικρή ηλικία ήταν η μεγάλη θνησιμότητα της εποχής.

Το λόγο για την επιλογή του συζύγου είχε ο πατέρας. Αργότερα, με τη νομοθεσία των Ισαύρων (8^{ος}-9^{ος} αι.) – για την ισχυροποίηση του οικογενειακού θεσμού – απαιτείται η συγκατάθεση και των δύο γονέων για τη σύναψη γάμου, κάτι που ισχύει μέχρι την εποχή των Μακεδόνων (10^{ος} αι.).

Ο σκοπός του γάμου ήταν η τεκνοποίηση. Γι αυτό και η νομοθεσία επέτρεπε τη λύση γάμων που παρέμεναν στείροι.

Οικονομική βάση της νέας οικογένειας ήταν η προίκα της γυναίκας.

Στέφανα γάμου, 10ος αιώνας

Η μοναστική ζωή στο Βυζάντιο

Τα μοναστήρια αποτελούν ξεχωριστή κατηγορία στην κοινωνική δομή της Βυζαντινής αυτοκρατορίας. Ο χώρος, όπου συγκεντρώνονται άνθρωποι που αρνιούνται τα εγκόσμια για να αφιερωθούν στο Θεό και να επιδιώξουν την αγνότητα της ψυχής τους, εξελίσσεται πολύ συχνά σε μια πολύπλοκη, ζωτική οικονομική και πολιτιστική μονάδα.

Στα οχυρωμένα σαν κάστρα μοναστήρια η ζωή των μοναχών περιστρέφεται μεταξύ του καθολικού (του κεντρικού ναού δηλαδή), των παρεκκλησίων και της βιβλιοθήκης. Γύρω από αυτά διαρθρώνονται τα περιφερικά κτίρια των κελιών, της τράπεζας με το μαγκιπέϊο (το φούρνο δηλαδή), της αποθήκης, του στάβλου και των διαφόρων εργαστηρίων.

Η οικονομική αυτοτέλεια εξασφαλίζεται από τις διάφορες δωρεές που προσφέρονται τόσο από τον αυτοκράτορα, όσο και από απλούς ανθρώπους που ζητούν ως αντάλλαγμα τις προσευχές των μοναχών για την σωτηρία της ψυχής τους.

Οι μοναχοί, άνδρες και γυναίκες, δέχονται την κουρά μετά από τριετή δοκιμαστική περίοδο και γίνονται πλήρη μέλη της αδελφότητας. Οι μοναχοί δεν τρώνε ποτέ κρέας, παρακολουθούν τουλάχιστον 6 ώρες την ημέρα τις διάφορες εκκλησιαστικές ακολουθίες και είναι όλοι υποχρεωμένοι να δουλεύουν. Εκτός από τις διοικητικές αρμοδιότητες, όπως ο δοχειάριος, ο χαρτοφύλαξ, και τις σχετικές με τις ακολουθίες αρμοδιότητες (καντηλανάφτης, πρωτοψάλτης), οι μοναχοί προσφέρουν και υπηρεσίες νοσοκόμου και ξενοδόχου στους συναδέλφους τους και στους επισκέπτες αντίστοιχα. Εκτός από εκείνους που ασχολούνται με γεωργικές και κτηνοτροφικές εργασίες, υπάρχουν και ειδικευμένοι στην αντιγραφή των χειρογράφων που φυλάσσονται στις βιβλιοθήκες των μεγάλων μονών καθώς και άλλοι που φιλοτεχνούν εικόνες.

ΜΟΝΑΧΙΣΜΟΣ

Οι μορφές του Μοναχισμού ήταν γενικώς τρεις:

Η μορφή του αναχωρητισμού ή ασκητισμού εμφανίσθηκε στην Αίγυπτο, όπως είδαμε, και είχε ως κύριο εκπρόσωπο τον Όσιο Αντώνιο. Ήταν ο πιο απλός τρόπος ζωής και πάντοτε αποτελούσε την πιο ιδανική μορφή του Μοναχισμού. Οι αναχωρήτες επεδίωκαν την απόλυτη ησυχία. Ζούσαν μόνοι τους σε κελιά απομακρυσμένοι από τον κόσμο και μεταξύ τους. Αδιαφορούσαν για την καθαριότητα του σώματος τους και ακολουθούσαν αυστηρή νηστεία και προσευχή. Ακραίες μορφές άσκησης ακολουθούν οι δενδρίτες και στυλίτες μοναχοί.

Στον κοινοβιακό Μοναχισμό οι κοινοβιάτες ζούσαν σε οργανωμένα μοναστήρια. Επρόκειτο για οργανωμένες κοινότητες μοναχών με στρατιωτικά πρότυπα. Υπήρχε καταμερισμός καθηκόντων, κοινοκτημοσύνη, ομοιόμορφη ενδυμασία, ιεραρχία και καθήκον υπακοής στους προεστώτες. Συχνά κάποιος που ξεκινούσε την Μοναχική ζωή του σε κοινόβιο, αργότερα με την άδεια του Ηγουμένου μπορούσε να γίνει αναχωρήτης και όταν γύρω του μαζεύονταν πολλοί μαθητές μπορούσε να γίνει ιδρυτής νέου κοινοβίου. Ένα ιδιαίτερο είδος κοινοβιακού Μοναχισμού θα εμφανιστεί στο Βυζάντιο τους επόμενους αιώνες που θα αποτελέσουν μια λιγότερο γνωστή και κάποιες φορές παρεξηγημένη πτυχή της κοινωνικής και πολιτισμικής ιστορίας του Βυζαντίου. Ο λεγόμενος γυναικείος Μοναχισμός είναι ένα είδος κοινοβιακού Μοναχισμού όπου οι γυναίκες ζούσαν σε μοναστήρια τα οποία δεν ήταν μόνο χώρος θρησκευτικής λατρείας και επαφής με τις «υπέργειες» δυνάμεις αλλά αποτέλεσαν καταφύγιο για τις γυναίκες από κατώτερα κοινωνικά στρώματα.

Τα γυναικεία μοναστήρια προσέφεραν αρκετές ευκαιρίες και υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας στις Βυζαντινές γυναίκες. Οι γυναικείες μονές ήταν ένας χώρος όπου οι γυναίκες μπορούσαν να διάγουν μια ήρεμη και πειθαρχημένη ζωή σε μια μοναστική κοινότητα, η καθημερινότητά της οποίας βασιζόταν σε καθορισμένες θρησκευτικές αρχές και πνευματικές αξίες.

Ο τρίτος δρόμος στον Μοναχισμό ήταν αυτός της λαύρας. Εμφανίζεται στην Παλαιστίνη επίσης τον 4ο αιώνα. Εμπνευστής της ήταν ο Όσιος Ιλαρίων. Ήταν μία μορφή μοναχισμού που συνδυάζει στοιχεία και των δυο άλλων μορφών. Επρόκειτο για συνοικισμό αναχωρητών γύρω από ένα ναό, το Κυριακό, στον οποίο συγκεντρώνονταν για κοινή λατρεία κάθε Σαββατοκύριακο. Στην Παλαιστίνη ήταν πολύ κοινό φαινόμενο κοντά στις λαύρες να υπάρχει ένα κοινόβιο για την προπαρασκευή των αρχαρίων μοναχών. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα πολλές λαύρες, με την πάροδο του χρόνου, να μεταβληθούν σε κοινόβια.

ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Αυτό που παρατηρεί όποιος ανατρέχει στην εποχή του Βυζαντίου για να ερευνήσει την πρόοδο στην φιλανθρωπία και την πρόνοια είναι ότι η ορολογία των διαφόρων Ευαγών Ιδρυμάτων στο Βυζάντιο είναι συγκεχυμένη, διότι δεν υπάρχει σαφείς διαχωρισμός των ιδρυμάτων που ασκούσαν φιλανθρωπικό έργο γενικότερα, από τα ιδρύματα που ήσαν καθαρά νοσηλευτήρια. Τα διάφορα φιλανθρωπικά ιδρύματα της εποχής εκείνης έφεραν διάφορους τίτλους όπως Ξενοδοχεία, Πτωχοκομεία, Λωβοτροφεία, Νοσοκομεία, Ορφανοτροφεία, Βρεφοτροφεία και Γηροκομεία. Πάντως, ο θεσμός των γηροκομείων εμφανίζεται από την εποχή του Βυζαντίου, κατά την οποία αναφέρονται και ως γεροντοκομεία, γηροτροφεία και πτωχοκομεία.

ΘΕΣΗ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Η γυναίκα της βυζαντινής περιόδου ζούσε το μεγαλύτερο διάστημα της ζωής της στο σπίτι. Οι έξοδοι, πάντα με συνοδεία, για την εκκλησία, τα πανηγύρια και το λουτρό, καθώς και οι επισκέψεις σε συγγενικά πρόσωπα, ήταν οι μόνες κοινωνικά αποδεκτές δραστηριότητες της γυναίκας έξω από το σπίτι.

Ουπρέπές να κάθεται στο ίδιο τραπέζι με τους άνδρες, παρά μόνο αν ήταν πολύ στενά συγγενικά της πρόσωπα, όπως για παράδειγμα ο πατέρας, ο σύζυγος και οι αδελφοί. Συχνά έτρωγε σε χωριστή αίθουσα, όπως σε χωριστά δωμάτια από τους άντρες περνούσε την ημέρα της. Από πολύ μικρή μάθαινε "τα του οίκου", ενώ οι γραμματικές γνώσεις της περιορίζονταν συνήθως σε γραφή και ανάγνωση. Κάποιες γυναίκες, αναλογικά ελάχιστες, αποκτούσαν και ευρύτερη μόρφωση.

Μέσα στο σπίτι, δουλειές των γυναικών ήταν η ύφανση στον αργαλειό, το πλύσιμο των ρούχων, το άλεσμα του σιταριού, το ζύμωμα του ψωμιού, το μαγείρεμα, και φυσικά, η γενική συντήρηση και καθαριότητα του σπιτιού. Στα σπίτια των πατρικών, αλλά και πολλών αστών, υπήρχαν οι υπηρέτριες: ελεύθερες φτωχές κοπέλες, που αναγκάζονταν να δουλέψουν σε τρίτους για να ζήσουν. Τις έλεγαν μισθαρνίσσας ή μισθωτριάς και κατοικούσαν στο σπίτι του αφεντικού μ' ένα μικρό μηνιαίο μισθό, τη ρόγαν, με διατροφή και ρουχισμό.

ΝΕΟΓΕΝΝΗΤΑ / ΑΝΑΤΡΟΦΗ ΠΑΙΔΙΟΥ

Τα αγόρια ήταν πιο καλοδεχούμενα γενικά από τα κορίτσια, αφού τα τελευταία σήμαιναν για τους γονείς τη μελλοντική υποχρέωση προικοδότησης, που ήταν ιδιαίτερα βαριά για οικογένειες με χαμηλό εισόδημα και μικρή ή ανύπαρκτη περιουσία. Τα βρέφη απογαλακτίζονταν στην ηλικία των δύο ή τριών ετών, οπότε και βαφτίζονταν. Ο ανάδοχος αναλάμβανε την πνευματική τους καθοδήγηση. Τα βρέφη κοιμόντουσαν σε λίκνα. Έκαναν τα πρώτα τους βήματα κάτω από το άγρυπνο βλέμμα της μητέρας τους, που τους μάθαινε και τα πρώτα γράμματα. Τα παιχνίδια που τα διασκέδαζαν ήταν το σείστρο και ο καλαθίσκος που ήταν γεμάτος με αθύρματα, παιχνίδια δηλαδή. Τα λίγο μεγαλύτερα αγόρια είχαν τη συρίκτρα, πήλινα οχήματα και αρματηλάτες, τη δερμάτινη --συχνά πολύχρωμη-- σφαίρα, τους αστραγάλους, τον τροχό ή κρίκο και τα καλαλαλλάκια, τα πεντόβολα της λαϊκής μας παράδοσης.

Τα κορίτσια έπαιζαν με τις πλαγγόνες και τα νιννία. Αγαπημένο τους επίσης παιχνίδι ήταν η μίμηση σημαντικών γεγονότων όπως ο γάμος και η βάπτιση. Ακόμη, συνήθιζαν να χτίζουν σπίτια από χώμα, όπως αναφέρει ο Ευστάθιος Θεσσαλονίκης. ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ: εκτός από το όνομα τους φέρουν και το όνομα του πατέρα τους (π.χ.

Νικόλαος Γεωργίου) ενώ αργότερα, αρχής γενομένης από την αριστοκρατία προστέθηκε και το επώνυμο (π.χ. Δούκας ή Κομνηνός). Τα παιδιά μετά από τα πρώτα χρόνια της ζωής τους κοντά στην οικογένεια όπου μεγάλωναν ακούγοντας παραμύθια και αφηγήσεις από την Αγία Γραφή και παίζοντας με τα παιχνίδια τους πήγαιναν στο σχολείο

ΣΧΟΛΕΙΟ

ΚΥΚΛΟΙ ΣΠΟΥΔΩΝ

Στις δυο πρώτες οι μαθητές μάθαιναν να διαβάζουν, να γράφουν και να λογαριάζουν ενώ στις μεγαλύτερες μάθαιναν ορθογραφία, γραμματική, αριθμητική και ιστορίες από την Αγία Γραφή, τον Όμηρο και τους μύθους του Αισώπου. Στα εκκλησιαστικά σχολεία φοιτούσαν και ορφανά ή μαθητές από άλλες περιοχές δωρεάν.

Οι Βυζαντινοί έδιναν μεγάλη σημασία στην εκπαίδευση, παρ' όλο που στην αυτοκρατορία υπήρχαν πολλοί αναλφάβητοι. Γενικά στο Βυζάντιο η παιδεία δεν ήταν υποχρεωτική ή κρατική. Το βυζαντινό εκπαιδευτικό σύστημα, συνεχίζοντας την ελληνιστική παράδοση είχε δύο κύκλους σπουδών, του γραμματιστή και του γραμματικού. Στον πρώτο κύκλο φοιτούσαν από την ηλικία των έξι χρονών και στον δεύτερο από την ηλικία των δώδεκα.

Με βάση τις περιορισμένες πληροφορίες που είναι διαθέσιμες, η εκπαίδευση προοριζόταν μόνο για τα παιδιά των οποίων οι γονείς μπορούσαν να την πληρώσουν. Ενώ υπάρχει πληθώρα καλλιεργημένων ανθρώπων στις ανώτερες τάξεις, η εκπαίδευση των αγροτικών ή φτωχών οικογενειών φαίνεται πως ήταν από υποτυπώδης έως ανύπαρκτη —πολλοί δεν γνώριζαν ούτε καν ανάγνωση ή γραφή.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Δύο ήταν οι βαθμίδες εκπαίδευσης του Βυζαντίου : Η προπαιδεία, που αντιστοιχεί στο σημερινό δημοτικό, διαρκούσε 3 ως 4 χρόνια και η εγκύκλιος παιδεία, που αντιστοιχεί στο γυμνάσιο και το λύκειο, διαρκούσε 4 χρόνια και φοιτούσαν μαθητές από τα 12 ή 14 χρόνια τους.

Το βασικό(προπαιδεία) είχε 4 τάξεις :Στις δυο πρώτες οι μαθητές μάθαιναν να διαβάζουν, να γράφουν και να λογαριάζουν ενώ στις μεγαλύτερες μάθαιναν ορθογραφία, γραμματική, αριθμητική και ιστορίες από την Αγία Γραφή, τον Όμηρο και τους μύθους του Αισώπου. Στα εκκλησιαστικά σχολεία φοιτούσαν και ορφανά ή μαθητές από άλλες περιοχές δωρεάν.

Τα κορίτσια(από τον 11ο αιώνα και έπειτα άρχισαν το σχολείο) και αρκετά αγόρια δεν πήγαιναν σχολεία. Έμεναν στο σπίτι, βοηθούσαν στις δουλειές και τα διαπαιδαγωγούσαν οι γονείς και οι παππούδες τους. Όσα αγόρια δεν πήγαιναν σχολείο μάθαιναν τέχνες σε ειδικούς τεχνίτες. Τα σχολεία στο Βυζάντιο δεν στεγάζονταν όπως σήμερα σε μεγάλα κτίρια με αυλές και πολλά παράθυρα. Ως αίθουσες διδασκαλίας χρησίμευαν δωμάτια στον περίβολο των εκκλησιών, σε νάρθηκες, όπως επίσης και σε οικήματα κοντά σε μοναστήρια.

Στις αίθουσες δεν υπήρχαν θρανία. Υπήρχαν μόνο λίγες ξύλινες ψηλές καρέκλες, τις αναβάθρες, δηλαδή σκαμνάκια.

Πολύ συχνές ήταν και οι τιμωρίες, μάλιστα τις περισσότερες φορές έβρισκαν σύμφωνους και τους γονείς που πίστευαν ότι οι σωματικές τιμωρίες ήταν ωφέλιμες για τα παιδιά τους.

"Ο μη δαρείς ου παιδεύεται" έλεγαν τότε δηλαδή "Όποιος δε δαρθεί δε μαθαίνει γράμματα"

Μητέρα μαθαίνει ανάγνωση και γραφή στην κόρη της.

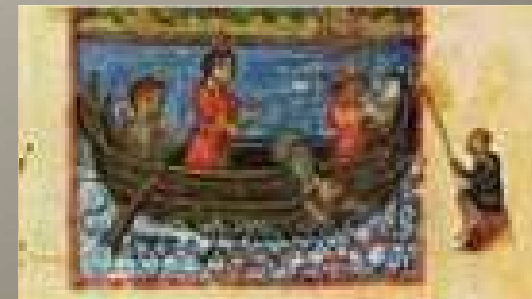
Επαγγέλματα ανδρών

Πλανόδιος έμπορος
Κυνηγός

Αγρότης

ΙΑΤΡΙΚΗ

Η Ιατρική κατά το Μεσαίωνα είχε κατά ένα μέρος το κύρος μιας επιστήμης και κατά το υπόλοιπο ήταν, αφενός χειρονακτική ενασχόληση και αφετέρου εφαρμοσμένη θεολογία. Οι ασθένειες προέρχονταν από το θεό, ο οποίος είναι μὲν ἐξ ὀρισμοῦ πανάγαθος, ἀλλὰ οἱ ἀμαρτίες τῶν ἀνθρώπων δὲν του ἀφήνουν ἄλλη ἐπιλογή... Οἱ λοιμοί, οἱ μεταδοτικὲς θανατηφόρες ἐπιδημίες, γιὰ ὅσους τὶς ἐζήσαν μέσα σὲ ἐποχὲς σκοτεινές, παραδομένες στὴν ἀγνοία καὶ τὴ θρησκοληψία, ἀντιπροσώπευαν πάντα τὸ «σημᾶδι» τῶν ἐσχάτων ἡμερῶν, τὸ τέλος τοῦ κόσμου, τὴ δεῦτερη παρουσία καὶ ὅλες τὶς συναφείς ἰδεοληψίες, με τὶς ὁποῖες ἐλεγχόταν ἡ κοινωμία. Κατὰ τὴν ἐξέλιξη τῶν ἐπιδημιῶν ἐπικρατοῦσε ἀτμόσφαιρα πανικοῦ καὶ παράνοιας, πολὺ ευνοϊκὴ γιὰ τὴν ἐκκόλαψη πληθῶς ἄλλων ἀγριοτήτων, ἀσχετῶν με τὸ φυσικὸ ἀποδεκατισμὸ τῶν πληθυσμῶν ἀπὸ τὴν ἀρρώστια. Βασανισμοί, ἐκτελέσεις, διώξεις, βίαιη ἀρπαγὴ περιουσιῶν καὶ ἐξουσίας. Ἡ ὀργανωμένη κοινωμικὴ πρόνοια τοῦ Βυζαντίου κατασκεύασε φιλανθρωπικά ἰδρύματα τὰ ὁποῖα πρώτη φορὰ εἶδε ὁ κόσμος. Ἰδρύματα ὅπως οἱ Βυζαντινοὶ «ξενώνες», δηλαδὴ αὐτὸ που εὐμερῶς χαρακτηρίζουμε σήμερα ὡς νοσοκομεῖο, στὸ Βυζάντιο εἶχε συγκεκριμένη μορφή με πολλὰ τερά ἰδρύματα, τὰ ὁποῖα νοσηλεύαν ἀσθενεῖς, με διαφορετικὲς ἀσθένειες καὶ διαφορετικῶν κοινωμικῶν τάξεων.

Η ΜΑΓΕΙΑ

Η δεισιδαιμονία και η μαγεία ήταν συνυφασμένες με τη ζωή των Βυζαντινών. Ήταν αντιλήψεις και τρόπος ζωής που κληροδοτήθηκαν από το Βυζάντιο από το παρελθόν και συνέχισαν να λειτουργούν απρόοπτα σε όλη τη διάρκεια από τον 4ο αιώνα έως και τον 7ο μ.Χ., επηρεάζοντας βαθιά τις αντιλήψεις και τη λειτουργία της κοινωνίας. Η ύπαρξη μαγείας στο Βυζάντιο εξυπηρέτησε στην εξόντωση πολιτικών, θρησκευτικών και επαγγελματικών αντιπάλων και στην εξουδετέρωση ατόμων και ομάδων που στρέφονταν κατά της καθεστηκυίας τάξης... Μάγοι, γητευτές και φαρμακοί δρούσαν ελεύθερα – αποκομίζοντας τεράστια κέρδη – όχι μόνο στον Ιππόδρομο, στα θέατρα, στα πορνεία, δηλαδή στα κατώτερα κοινωνικά στρώματα, αλλά έφτασαν να συνδέονται με βασιλείς και αυλικούς, επηρεάζοντας έτσι ακόμα και την πολιτική δομή της βυζαντινής αυτοκρατορίας. Σήμερα όμως τα βυζαντινά χρόνια είναι λιγότερο γνωστά ως η εποχή εκείνη, που παρά τους σκληρούς νόμους που επέβαλε η πολιτεία και η εκκλησία, άνθισε όσο ποτέ άλλοτε, έστω και καλυμμένη κάτω από ένα πέπλο δεισιδαιμονίας, η Μαγεία. Το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα βυζαντινού αυλικού και αξιωματούχου, που αν και Μάγος κατάφερε να αποποιηθεί με πολύ μαεστρία την αγκαλιά της πυράς, ήταν ο Μιχαήλ, κατά κόσμο Κωσταντίνος Ψελλός.. Ο Μ.Ψελλός έζησε στο τέλος της μεσοβυζαντινής Περιόδου (1018-1078 Μ.Χ) ήταν πρύτανης του πανδιδακτηρίου και Υπατος των φιλοσόφων. Υπηρέτησε με πανούργο τρόπο το βυζαντινό πολιτικό σύστημα μέσα απο ίντριγκες και συνομωσίες, χωρίς κανένα ηθικό ενδιασμό, καταφέρνοντας να λάβει πολλά οφίκια, αφού έφτασε μέχρι το αξίωμα του παραδυναστεύοντος, του πρώτου υπουργού του κράτους.

ΘΑΝΑΤΟΣ

Ο λαός ως προς τα ταφικά έθιμα φαίνεται συντηρητικός, αντιμετωπίζει το θάνατο και την ταφή των προγόνων του με προσήλωση και εμμονή στις παραδόσεις, τις δοξασίες και τις συνήθειες, που αυτοί του κληροδότησαν. Έτσι, πολλά σημερινά έθιμα ανάγονται στην αρχαιότητα, στα ομηρικά χρόνια. Όμως, δεν είναι λίγες οι αλλαγές που συντελέστηκαν στο μεταχριστιανικό κόσμο. Ο θάνατος και η ταφή του Χριστού, η ίδρυση της Εκκλησίας, οι τάφοι των μαρτύρων του χριστιανισμού και η πίστη στην ανάσταση των νεκρών αναδιαμόρφωσαν το εθιμοτυπικό και τις ταφές από τους χρόνους του Βυζαντίου μέχρι και τα νεώτερα χρόνια.

Όταν ο νεκρός αισθανόταν το θάνατο να πλησιάζει φρόντιζε για τη διαθήκη του, στην οποία επισήμανε ότι την υπογράφει με σώας τα φρένας. Στη συνέχεια ερχόταν ιερέας, σαν προάγγελος του θανάτου, να εξομολογήσει και να κοινωνήσει τον μελλοθάνατο. Ταυτόχρονα οι συγγενείς και προσφιλείς μαζεύονταν να χαιρετήσουν τον άνθρωπό τους. Την οριακή αυτή κατάσταση που βρισκόταν ο άνθρωπος την ώρα που πέθαινε, περιέγραφαν με ποικίλες εκφράσεις, που σώζουν οι πηγές και φαίνεται να έχουν συνέχεια από τα ομηρικά χρόνια μέχρι σήμερα.

Επερχομένου του θανάτου, οι συγγενείς έκλειναν τα μάτια και το στόμα του νεκρού, ακολουθούσε το λουτρό, το οποίο στους ιερωμένους γίνονταν με σταυρικές κινήσεις, ενώ στη συνέχεια, σύμφωνα με την εβραϊκή παράδοση που υιοθετήθηκε, άλειφαν το σώμα με μύρα.

Οι συγγενείς και φίλοι επισκέπτονταν το νεκρό προκειμένου να τον χαιρετήσουν, την ώρα της πρόθεσης, σύμφωνα με πολλές πηγές.

ΨΥΧΑΓΩΓΙΑ

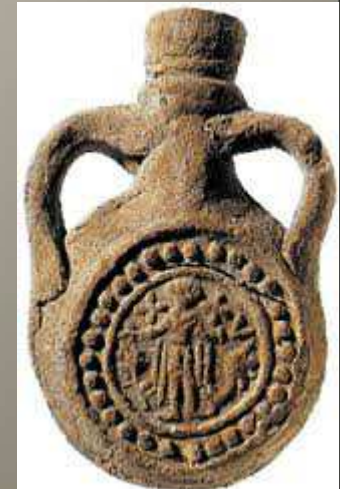
Η ψυχαγωγία αποτελούσε ένα από τα κύρια συστατικά στοιχεία της καθημερινότητας των Βυζαντινών. Βασικό κέντρο ψυχαγωγίας στους Βυζαντινούς χρόνους ήταν ο ιππόδρομος. Όλες σχεδόν οι μεγάλες πόλεις της αυτοκρατορίας διέθεταν ιππόδρομο. Οι λαϊκές μάζες στο Βυζάντιο διασκέδαζαν με διάφορα θεάματα στο δρόμο: με σκύλους, πιθήκους, αρκούδες, φίδια, αλλά και άλλα, περισσότερο εξωτικά ζώα (ελέφαντες, ρινόκερους, καμήλες), που τα περιέφεραν οι κύριοί τους (συνήθως τσιγγάνοι) και εκτελούσαν διάφορα νούμερα, με σχοινοβάτες, θαυματοποιούς και χορευτές, αλλά και με παραστάσεις κουκλοθέατρου. Ακόμα, τα μέλη των λαϊκών στρωμάτων διασκέδαζαν σε λαϊκές ταβέρνες, τα καπηλειά, με κρασί και χορευτικά θεάματα. Οι μεγάλες θρησκευτικές γιορτές έδιναν την ευκαιρία για την οργάνωση πανηγύρεων. Επρόκειτο για γιορτές που είχαν και εμπορικό χαρακτήρα και που γίνονταν συχνά κοντά σε κάποιο ναό, συνήθως έξω από τις πόλεις, σε ανοικτό χώρο, όπου στήνονταν πρόχειρα παραπήγματα και σκηνές. Από τις σημαντικότερες ήταν αυτή της Τραπεζούντας, των Χωνών της Φρυγίας και τα Δημήτρια της Θεσσαλονίκης.

Ο βασικός τρόπος ψυχαγωγίας ήταν οι θρησκευτικές, κοινωνικές και λαϊκές γιορτές. Σύχναζαν σε ταβέρνες για φαγητό και πολύ κρασί. Παρά τις αντιδράσεις της εκκλησίας :

- Στις απόκριες μεταμφιέζονταν και έκαναν παρελάσεις στους δρόμους.
- Με αφορμή τη νέα σελήνη οι νέοι άναβαν φωτιές στους δρόμους και πηδούσαν από πάνω τους.
- Στην επαρχία τα μεγάλα ετήσια πανηγύρια κατέληγαν σε λαϊκές γιορτές με τη συμμετοχή μάγων, αστρολόγων, ταχυδακτυλουργών. Στην Κωνσταντινούπολη και στις μεγάλες πόλεις οι κάτοικοι διασκέδαζαν στον ιππόδρομο με αρματοδρομίες, δημόσιες τελετές, θεατρικές παραστάσεις και διάφορα λαϊκά προγράμματα. Κατά τον 7ο – 8ο αιώνα καταρρέει η αστική τάξη και εξαφανίζονται οι μεγάλες πόλεις. Όταν εμφανιστεί η νέα αστική τάξη και αρχίζουν να ανακάμπτουν τα αστικά κέντρα τα θέατρα, οι δημόσιες μεγάλες αίθουσες, οι βασιλικές, οι στοές και οι ιππόδρομοι είχαν εξαφανιστεί. Μόνο ο Ιππόδρομος της Κωνσταντινούπολης παρέμεινε να χρησιμοποιείται για τις αυτοκρατορικές τελετές.

Η κατοικία στο Βυζάντιο

Κυρίαρχος παράγοντας που καθόριζε τη μορφή των σπιτιών στο Βυζάντιο ήταν η οικονομική κατάσταση των ιδιοκτητών και έπονταν η μορφολογία του εδάφους καθώς και ο διαθέσιμος χώρος. Πέρα από τη δεδομένη διαφορά μεταξύ αρχοντικών και λαϊκών σπιτιών υπήρχε και μια διαφοροποίηση μεταξύ των οικιών της πόλης και αυτών της υπαίθρου. Τα σπίτια της υπαίθρου χτίζονταν συνήθως σε οχυρωμένους οικισμούς, ώστε να προστατεύονται από εχθρικές επιδρομές. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα ο χώρος προς οικοδόμηση να είναι περιορισμένος. Οι κατοικίες των μικροκαλλιεργητών ήταν ισόγειες και στενόχωρες. Είχαν χαμηλές πόρτες και μικρά παράθυρα. Αντίθετα, οι Δυνατοί* είχαν μεγάλα διώροφα σπίτια σκεπασμένα με κεραμίδια. Τα σπίτια τους είχαν εξωτερικά σκάλα και εξώστες*. Στα κατώγια* των σπιτιών τους και στον περίβολό τους υπήρχαν κελάρια, πατητήρια και αποθήκες όπου αποθηκεύονταν τα τρόφιμα. Τα σπίτια είχαν συνήθως έναν ή δύο ορόφους. Υπήρχαν όμως και τριώροφα ή πολυώροφα (αναφέρονται σπίτια με επτά και εννιά πατώματα). Στο ισόγειο των περισσότερων σπιτιών υπήρχαν στέρνες και χώρος για τα ζώα. Τα δωμάτια βρίσκονταν στον όροφο και χωρίζονταν από ελαφρά υλικά (ξύλο, καλάμια). Τα «βήλα» (υφάσματα/παραπετάσματα) χρησιμοποιούνταν ως εσωτερικές πόρτες. Το δάπεδο καλύπτονταν από τα «επεύχια» ή «τάπητες» (χαλιά). Στοιχεία της επίπλωσης των Βυζαντινών ήταν τα «κλινάρια», ή «κραββάτια» ή «κρεββάτια» που το στρώμα τους σχετίζονταν με την οικονομική κατάσταση του ιδιοκτήτη: άχυρο για τους φτωχούς και πούπουλο χήνας για τους εύπορους. Υπήρχαν επίσης οι «τάβλαι» (τα τραπέζια), τα «σελλία» ή «σκαμνία» (σκαμνιά).

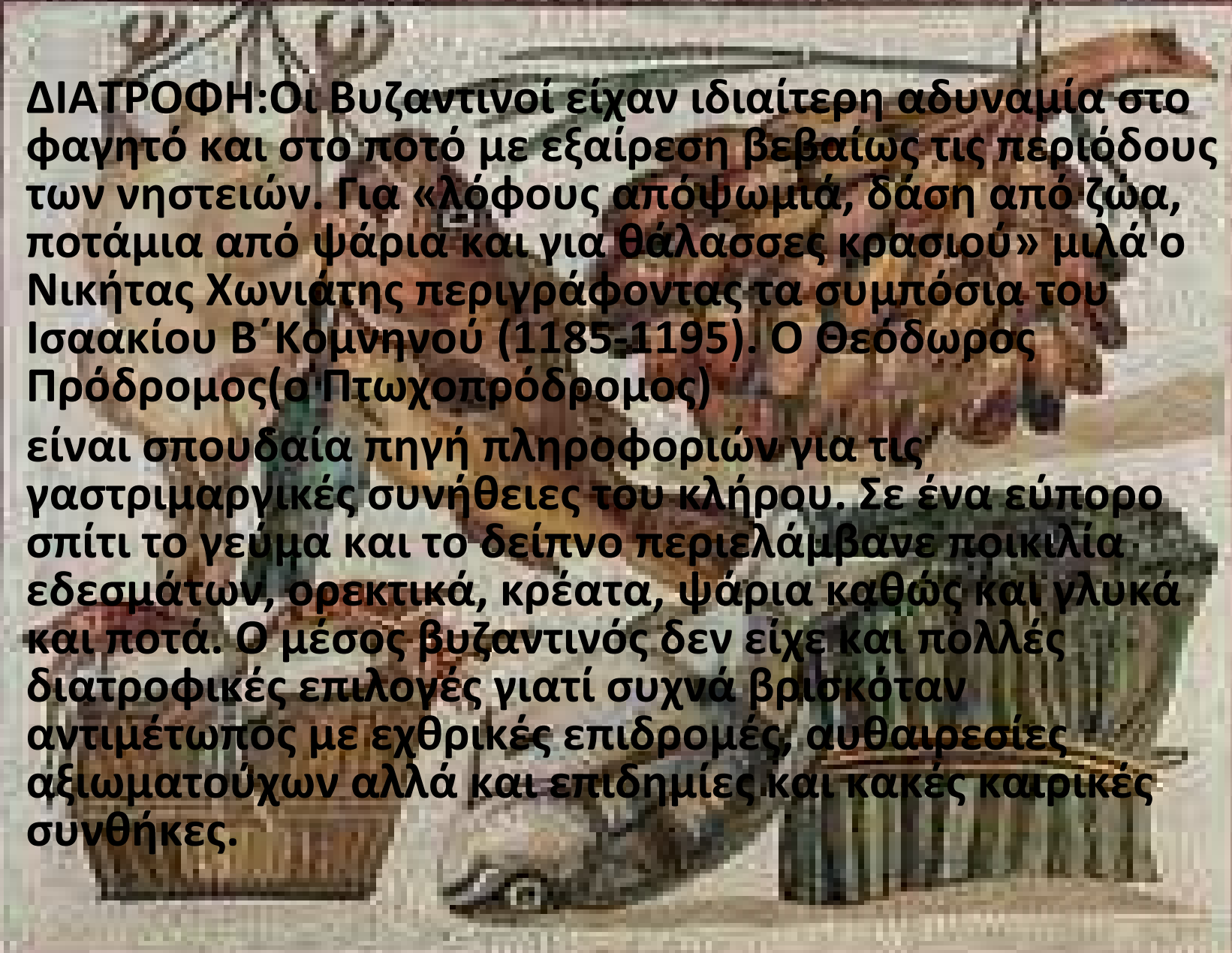
Η ΔΙΑΤΡΟΦΗ ΣΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟ

Τα κύρια γεύματα των Βυζαντινών ήταν :το πρόγευμα ή πρόφαγον,το άριστον ή μεσημβρινόν (γεύμα),ο δείπνος.

Έτρωγαν χρησιμοποιώντας κυρίως τα χέρια, αφού το πιρούνι ήταν άγνωστο μέχρι το 10ο αιώνα και η χρήση του σπάνια στους επόμενους αιώνες. Χρησιμοποιούσαν επίσης κοχλιάρια ή κουτάλια και μαχαίρια. Πριν και μετά το φαγητό έπλεναν τα χέρια τους, χρησιμοποιώντας το χέρνιβον (πήλινο ή μεταλλικό αγγείο).

Στη διατροφή των Βυζαντινών βασικό ρόλο είχαν το ψωμί, τα λαχανικά, τα όσπρια και τα δημητριακά, που τα μαγείρευαν με διάφορους τρόπους.

ΔΙΑΤΡΟΦΗ:Οι Βυζαντινοί είχαν ιδιαίτερη αδυναμία στο φαγητό και στο ποτό με εξαίρεση βεβαίως τις περιόδους των νηστειών. Για «λόφους από ψωμιά, δάση από ζώα, ποτάμια από ψάρια και για θάλασσες κρασιού» μιλά ο Νικήτας Χωνιάτης περιγράφοντας τα συμπόσια του Ισαακίου Β΄ Κομνηνού (1185-1195). Ο Θεόδωρος Πρόδρομος(ο Πτωχοπρόδρομος)

είναι σπουδαία πηγή πληροφοριών για τις γαστριμαργικές συνήθειες του κλήρου. Σε ένα εύπορο σπίτι το γεύμα και το δείπνο περιελάμβανε ποικιλία εδεσμάτων, ορεκτικά, κρέατα, ψάρια καθώς και γλυκά και ποτά. Ο μέσος βυζαντινός δεν είχε και πολλές διατροφικές επιλογές γιατί συχνά βρισκόταν αντιμέτωπος με εχθρικές επιδρομές, αυθαιρεσίες αξιωματούχων αλλά και επιδημίες και κακές καιρικές συνθήκες.

ΟΜΑΔΑ 1

ΣΚΟΠΟΣ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΖΩΗΣ

1. ΠΟΙΕΣ ΕΙΝΑΙ ΟΙ ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΝΑ ΤΕΛΕΣΤΕΙ ΕΝΑΣ ΓΑΜΟΣ ;
2. ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΘΕΣΗ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΣΤΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ ;
3. ΠΩΣ ΟΝΟΜΑΖΕΤΑΙ ΤΟ ΝΕΟΓΕΝΝΗΤΟ ;
4. ΠΟΙΑ ΗΤΑΝ Η ΑΝΑΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ;

<http://www.imma.edu.gr>

http://egolpion.com/gamos_byzantio.el.aspx

ΟΜΑΔΑ 2

ΣΧΟΛΕΙΟ

1. ΠΟΣΟΥΣ ΚΥΚΛΟΥΣ ΣΠΟΥΔΩΝ ΕΙΧΕ ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΣΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟ ;
2. ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΔΙΔΑΣΚΟΝΤΑΙ;
3. ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΔΥΟ ΕΙΔΗ ΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ;

<http://www.imma.edu.gr>

<http://www.elemedu.upatras.gr>

ΟΜΑΔΑ 3

ΙΑΤΡΙΚΗ- ΜΑΓΕΙΑ ΚΑΙ ΘΑΝΑΤΟΣ

1. ΠΟΥ ΑΣΚΟΥΝ ΟΙ ΓΙΑΤΡΟΙ ΤΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΤΟΥΣ ;
2. ΤΙ ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΣΥΝΤΗΡΕΙ Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ;
3. ΠΟΙΟ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΤΕΛΕΤΟΥΡΓΙΚΟ ΘΑΝΑΤΟΥ;
4. ΕΠΗΡΕΑΣΕ Η ΜΑΓΕΙΑ ΤΗ ΖΩΗ ΤΩΝ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ; ΑΝ ΝΑΙ ΜΕ ΠΟΙΟ ΤΡΟΠΟ ;

<http://www.ims.forth.gr>

<http://www.imma.edu.gr>

<http://www.archive.gr/news.php?readmore=57>

ΟΜΑΔΑ 4

ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΤΡΟΦΗ

1. ΝΑ ΠΕΡΙΓΡΑΨΕΤΕ ΜΙΑ ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΤΩΝ ΔΥΝΑΤΩΝ
2. ΝΑ ΑΝΑΦΕΡΕΤΕ ΤΑ ΜΕΡΗ ΜΙΑΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ
3. ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΚΥΡΙΑ ΓΕΥΜΑΤΑ ΤΩΝ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ;
4. ΤΙ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΕΙ ΕΝΑ ΣΥΜΠΟΣΙΟ ΤΩΝ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ;

<http://www.imma.edu.gr>

<http://users.sch.gr/maritheodo/history-pi/section8/lemmata/1-3-1.htm>

<http://www.apologitis.com>

ΟΜΑΔΑ 5

ΨΥΧΑΓΩΓΙΑ

1. ΠΟΥ ΔΙΑΣΚΕΔΑΖΟΥΝ ΟΙ ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΤΗΣ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΣ ;
2. ΠΟΙΕΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΕΧΟΥΜΕ ΣΤΟΝ ΙΠΠΟΔΡΟΜΟ ;
3. ΠΩΣ ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΑΝ ΣΤΙΣ ΑΠΟΚΡΙΕΣ ΟΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΙ ;
4. ΠΩΣ ΔΙΑΣΚΕΔΑΖΟΥΝ ΣΤΑ ΕΤΗΣΙΑ ΠΑΝΗΓΥΡΙΑ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ;

<http://www.imma.edu.gr>

<http://www.e-istoria.com>

<http://el.wikipedia.org>

ΟΜΑΔΑ 6

ΜΟΝΑΧΙΣΜΟΣ

1. ΠΟΙΕΣ ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥ ΜΟΝΑΧΙΣΜΟΥ ;
2. ΠΟΙΟΣ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ;
3. ΤΙ ΠΡΟΣΦΕΡΟΥΝ ΤΑ ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ ;

<http://www.oodegr.com>

<http://www.imma.edu.gr>

<http://www.romfea.gr>

ΠΗΓΕΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

- www.elia.org.gr
- www.ime.gr
- www.aet.com.gr
- www.culture.gr
- www.imma.edu.gr
- www.apologitis.com
- www.elemedu.upatras.gr